

تعلیم و تربیت و شوق‌انگیزی

دکتر فریدالدین حداد عادل

بیرونی. در این عرصه، عوامل متعددی به چشم می‌خورند: برنامه‌ها و نظریه‌های کلان آموزشی و تربیتی، محتوای کتاب‌های درسی و دیگر بسته‌های آموزشی، وجود و تنوع روش‌های مؤثر تدریس، تولید و تقویت و گسترش صنایع کمک‌آموزشی و وسایل کمک‌آموزشی، برنامه‌ریزی و طراحی نوین و بخردانه کالبد فیزیکی کلاس درس و توانمندسازی آموزشکاران در بهره‌گیری از انواع نوآوری‌های آموزشی و موارد بسیار دیگری در این زمینه.

۲. عوامل درونی ایجاد شوق و علاقه بسیار مهم و ارزشمند هستند. افرادی با نفوذ کلام زیاد و هوشمندی بسیار، قدرت اثرگذاری بر روح و روان مخاطبان نظام تعلیم و تربیت را دارند؛ مربیانی که با برخورداری از عنایت الهی یا توانمندی روحی، بر روح و باورهای دانش‌آموزان اثر می‌گذارند. به‌کارگیری و تربیت مربیان خودساخته‌ای که می‌توانند روح و مکنونات قلبی دانش‌آموزان را به سمت حق و ظلم‌ستیزی و دیگر عناصر شاخص بشری متمایل کنند، از اصلی‌ترین برنامه‌های مهم نظام تعلیم و تربیت برای ایجاد شوق و معناداری در ذهن و دل شاگردان مدرسه‌ها می‌تواند باشد.

وقتی درباره مقوله شوق‌انگیزی و ایجاد اشتیاق تأمل می‌شود، کنشگر برنامه‌ریز در عرصه تعلیم و تربیت با دو رویکرد جدا از هم روبه‌روست:

۱. کشف اشتیاق‌های موجود مخاطب (دانش‌آموز)؛
 ۲. ایجاد اشتیاق و شوق‌انگیزی در مخاطب.
- فعال عرصه مدرسه و تربیت، وقتی با کودک یا نوجوان روبه‌رو است، در مقام کشف تمایلات و ذوق و اشتیاق او به جست‌وجوی این امور می‌پردازد: الف) آیا مخاطب او اصلاً به چیزی مشتاق است؟
- ب) آیا دانش‌آموز بن‌مایه‌ای تربیتی یا زمینه‌ای روانی یا اجتماعی برای پیدا کردن شوق نسبت به امور موردتوجه ما دارد؟!
- ج) در ظرف زمانی موردنظر کدام عنصر درونی در ذهن و فکر دانش‌آموز وجود دارد یا به وجود آمده است که می‌تواند او را نسبت به اهداف یا برنامه‌های نهاد تعلیم و تربیت مشتاق کند!
- در مقام ایجاد اشتیاق و شوق، دو وجه بیشتر از سایر ضلع‌های این بعد مسئله شوق‌انگیزی اهمیت دارد:
۱. ایجاد اشتیاق و استعداد به‌وسیله برنامه‌ها و عناصر